

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Милена Шушулова-Павлова, Нов български университет,
за *дисертационния труд* на **Симеон Асенов Златков**
редовен докторант към Инструментален факултет, Клавирна катедра на НМА,
с научен ръководител проф. д-р Снежина Врангова-Петкова, на тема:
ВАРИАЦИИ ЗА ПИАНО В БЪЛГАРСКАТА МУЗИКА ОТ ПЪРВАТА ПОЛОВИНА НА ХХ ВЕК
– СТРУКТУРНО-АНАЛИТИЧНИ И ИНТЕРПРЕТАЦИОННИ ПРОБЛЕМИ
за присъждане на образователна и научна степен „доктор”
в професионално направление 8.3 Музикално и танцово изкуство

Биографични данни

Симеон Златков завършва НМУ „Любомир Пипков“ с преподавател по пиано Милена Павлова, а след това последователно се дипломира като бакалавър и магистър със специалност „пиано“ в НМА „Проф. Панчо Владигеров“ в класа на проф. д-р Борислава Танева (2017). Работи и с други изтъкнати изпълнители и педагози като Людмил Ангелов, Даниеле Петралия, Филип Раскин, Алън Фрейзър. От 2020 е редовен докторант към Клавирна катедра в Инструментален факултет на НМА „Проф. Панчо Владигеров“ с научен ръководител проф. д-р Снежина Врангова-Петкова. Концертира в България, Гърция, Германия, Австрия, Италия, Испания, Франция, Швейцария, Унгария, Полша и Русия. Свирил е в престижни зали като „Малый зал” на Московската консерватория „Пьотр Илич Чайковски”, Концертна зала на „Падеревски център” в Полша (Sala Koncertowa), Зала „България” и др. Солист е на Софийска филхармония, Симфоничен оркестър – Пазарджик, Симфонията – Видин, Симфонията – Враца, Симфонията – Шумен, Академичен симфоничен оркестър на НМА, Камерен оркестър „Тарнов” (Полша), Камерен ансамбъл „Софийски солисти“ и Камерен оркестър „Орфей” – Перник. Участва с концерти в авторитетни музикални фестивали в България и в Швейцария („Fête de la musique” в Женева). Лауреат е на национални и международни конкурси: Седми академичен клавирен конкурс в НМА (2015); Осми международен конкурс „Citta di Airola” (в Айрола, Италия – 2016) и Международен конкурс „Панчо Владигеров” 2019 (в Шумен, България – 2019). Симеон Златков концертира активно и в камерни формации, с които е лауреат на конкурсите: Международен конкурс за камерна музика „Ротари Клуб“ (в Одрин, Турция – 2013), Международен конкурс за изпълнение на немска и австрийска музика „M.A.G.I.C.” (Бургас, 2013), Международен конкурс „Музиката и Земята“ (София, 2013), Първи международен конкурс за изпълнение на камерна музика „Пловдив“ (2014), „Пети международен конкурс за песенни дуа” (София, 2017) и др. Златков се развива професионално и в областта на вокалната музика. От 2019 е част от състава на Национален филхармоничен хор „Светослав Обретенов“, където е назначен като артист-хорист (бас). През 2020 е селектиран да участва в концертно турне (отменено впоследствие) на Световния младежки хор (World Youth Choir) за 250-годишнината от рождението на Лудвиг ван Бетовен. През 2021 е член на състава на Европейския хор (EuroChoir) и участва в международния музикален фестивал Europa Cantat Festival в Любляна, Словения. Симеон Златков е редактор на първото издание на *22 вариации за пиано – 1926* от Любомир Пипков, и осъществява студийн запис на творбата. Реализира дебютния си албум „Възвръщане“ (2021).

Съдържание на дисертационния труд

Дисертационният труд е обсъден и предложен за защита на 28.09.2023 на заседание на Клавирна катедра на ИФ. Съдържа увод, три глави¹ (с включени 57 нотни примера), заключение, приложение

¹ **ПЪРВА ГЛАВА:** Общ жанрово-исторически поглед към европейската клавирно-вариационна традиция и вариационните предпоставки в българското композиционно творчество от началото на ХХ век (1. Към общата теория на вариациите: 1.1. Исторически преглед на вариационните видове и техники; 1.2. Клавирните вариации в контекста на развитието на инструменталните школи. 2. Проекции на вариационния принцип в полето на българската професионална музикална култура в началото на ХХ век: 2.1. За историческите основания и творческите предпоставки на възникването на националните образци на клавирно-вариационния жанр.) **ВТОРА ГЛАВА:** Интерпретационни и аналитични ракурси към вариационната проблематика в клавирните цикли на Панчо Владигеров, Любомир Пипков и Димитър Ненов: 1. За някои общи проблеми на интерпретацията; 1.1. За връзката „*технически проблем – интерпретационно решение*“; 1.2. За връзката „*анализ – интерпретация*“. 2. Интерпретационно-аналитичен ракурс към фактурната и тематичната организация на „XI вариации за пиано върху българска народна песен „Горда Стара планина“ оп. 3 (1916) от Панчо Владигеров; 2.1. „Пред-интерпретационни“ насоки; 2.2. Темата на „XI Вариации за пиано върху българска народна песен „Горда Стара планина“ оп. 3 като динамика в творческото съзнание на Панчо Владигеров. Композиционни и

с четири интервюта (с Петър Димов; с Виктор Вълков; с Бернардо Сантош и с Армен-Левон Манасерян), библиография от 66 източника (15 на латиница и 51 на кирилица). Към автореферата са приложени справка за приносите на дисертационния труд, списък на художествено-творческите изяви (достатъчно впечатляващ) и на публикациите по темата.

Точно формулирани цели и задачи на дисертацията

Дисертацията е посветен на аспектите на жанра, формата и интерпретацията на българската клавирно-вариационна традиция от първата половина на XX век. **Обект** на изследването са три основни вариационни цикъла от посочения период: Панчо Владигеров (*XI вариации за пиано върху българска народна песен „Горда Стара планина“*, 1916), Любомир Пипков (*22 вариации за пиано*, 1926) и Димитър Ненов (*Тема с вариации*, 1931). Те са разглеждани в контекста на различни вариационни модели, представителни за европейската композиционна традиция в жанра, но и през призмата на национално-културните предпоставки. **Предмет** са структурно-функционалните и драматургични особености на вариационните и вариационно-обусловените творби в дадения период, както и органичната връзка между разбиране и вникване в етоса им и тяхната интерпретация. **Основна цел** е очертаване на характеристиките на националния клавирно-вариационен стил в определената историческа рамка чрез открояване на индивидуално-стиловите линии. Подцели на изследването са: очертаване на връзката анализ-интерпретация; взаимодействието между интерпретация и стил в музиката; запълване на липсващи „парченца от пъзела“ на българското музикално-културно наследство; популяризация на изследваната музика. Поставени са следните **задачи**: запознаване със съществуващата литература по въпросите на вариационната проблематика; разглеждане на музикално-аналитични изследвания и трудове в областта, посветени на проблемите на клавирното изкуство, интерпретацията и историята на развитието им; проследяване на развитието и характеристиките на основните вариационни видове и техники в европейски и национален мащаб; осъществяване на задълбочен анализ на структурно-драматургичните и вариантно-вариационни процеси в творбите – обект на дисертацията; проследяване на различните интерпретационни възможности (или пречки) пред изпълнителите; работа с архиви; редакторска работа върху дешифрирането на манускрипта на *22 вариации за пиано* от Любомир Пипков; осъществяване на първи студийен запис на същата творба; провеждане на интервюта с български и чуждестранни изпълнители, с различни, понякога допълващи се, но и противостоящи един на друг възгледи, свързани с разглежданите в хода на изследването въпроси и проблеми.

Изследването включва аналитико-синтетичен и компаративен **метод на работа**, както и методът на индукция (от конкретиката на отделното произведение) и методът на дедукция (в плана на историческата и стилова контекстуализация на проблемите). Заедно с това и предвид художествено-творческите, практико-приложни аспекти на дисертационния труд, е използван активно и методът на авторефлексия, както и методи, присъщи на емпиричните изследвания: анкети, интервюта и пр.

Значимост на изследвания проблем в научно и научно-приложно отношение

Настоящият дисертационен труд обогатява българската теория на клавирното изкуство, като първи по рода си аналитичен опит върху конкретните три крупни вариационни цикъла от разглеждания исторически период, основан върху синтеза на структурно-аналитичния и

изпълнителски рефлексии; 2.3. Динамика на структурно-драматургичните, фактурни и жанрови процеси във вариациите; 2.4. Интерпретационни ракурси. 3. Подстъп към вариационните модели в соловото клавирно творчество на Любомир Пипков; 3.1. Аналитични и интерпретационни ракурси към *22 вариации за пиано*, 1926. 4. Разбирането на Димитър Ненов за понятието „стил“, връзката му с интерпретацията и неговата проекция към вариационността; 4.1. Към стиловата основа на клавирната интерпретация във възгледите на Димитър Ненов; 4.2. Обобщен поглед към „Тема с вариации“ (Fis dur.) **ТРЕТА ГЛАВА.** Вариационни проекции в различен жанров контекст – синтези на основата на вариантно-вариационно мислене в зрялото клавирно творчество на Панчо Владигеров, Любомир Пипков и Димитър Ненов (1. Вариантно-вариационни проекции и взаимовръзки на равнището на композиционна и клавирна техника в зрялото и късно клавирно творчество на Панчо Владигеров; 1.1. Някои алузии на Владигеровото вариационно творчество спрямо открити стилистични модели от клавирната литература на XIX и първата четвърт на XX век. 2. Вариационни модели в късното клавирно творчество на Любомир Пипков. Някои наблюдения върху клавирния цикъл „Пролетни приумици“ оп. 78 (1971 – 1972) 2.1. Вариантни песенно-строфични и кантус фирмусни модели; 2.2. Субтематични (свободно-вариационни) връзки между пиесите в цикъла „Пролетни приумици“. 3. Проекции и перспективи на вариационността в творчеството на Димитър Ненов след *Тема с вариации* Fis dur.; 3.1 Интерпретация на вариантно-вариационното качество в жанрово-концертен контекст. „Концерт за пиано и голям оркестър“ (1932 – 1936).

интерпретационен анализ. Представените в дисертацията наблюдения и изводи за различните проблеми в българските клавирни вариации от първата половина на XX век, задълбочават познанието и показват пътя, по който в българската музика вариациите постепенно се утвърждават като органична пресечна точка на европейската традиция и националния музикален интонационен материал. Разгледаните вариационни модели и интерпретационните процеси отварят нови перспективи за изследване на жанрово-стиловите характеристики на вариационната форма в българската клавирна музика, изпълняваща в исторически план ролята на мост от състоянието на естествена вариантност във фолклора към света на художествената форма, а в интерпретационен – *перманентна творческа провокация и актуалност, независимо от формите им на репрезентация* (цитат на докторанта).

Степен на познаване на състоянието на проблема и съответствие на използваната литература

Симеон Златков прави сериозно проучване и изгражда последователно и подробно своята научна теза. Вариационната техника е основа, която е неизменно вплетена в различни жанрово-структурни условия в някои зрели опуси на композиторите Панчо Владигеров, Любомир Пипков и Димитър Ненов. Наличието на различни типове вариационност, не само в съединено-вариационната форма, е типичен похват за композиторите, а проследяването на съответните подходи към мелодиката и фактурната драматургия в дадения жанрово-стилистичен контекст е ключът към обособяване и осмисляне на отделните аспекти на интерпретационната проблематика. Вариационната техника играе основна роля и прониква във всички аспекти на композиторското им творчество. Докторантът убедено твърди и доказва, че *музикално-теоретичните познания в съчетание с уменията да се анализира дадена творба в дълбочина е абсолютно необходимо условие за постигането на адекватна, убедително обоснована и коректна в стилово отношение интерпретация*. Изследването на вариационността в музиката на Панчо Владигеров, Любомир Пипков и Димитър Ненов е възможност да се проследи как *тези композитори, пречупвайки я през индивидуалния си композиционно-стилистичен подход, светоусещане и творчески натюрел, са интегрирали вариационната техника от европейските образци в българската музикална култура* (цитат на Симеон).

Коректност при цитирането на представителен брой автори

Симеон Златков е коректен в своите цитирания. Използва за основа достатъчно богата библиография, върху която е изградил и доказал своята теза.

Приноси на дисертационния труд

Бих представила приносите на дисертацията по следния начин:

1. Дисертацията е **първи по рода си теоретичен опит** върху представените вариационни творби, основан върху синтеза на структурно-аналитичния и интерпретационен анализ. Наличието на различни типове вариационност е типичен похват за композиторите, което е важно за оформянето на убедителна концепция за клавирна интерпретация, а проследяването на съответните подходи към мелодиката и фактурната драматургия в дадения жанрово-стилистичен контекст е ключ към отделните аспекти на интерпретационната проблематика.
2. Проследен е начинът на интеграция на вариационната техника от европейските образци в българската музикална култура. Теоретично е доказано, че **вариантно-вариационните процеси в българската клавирна музика са естествено отражение на европейските традиции**. Представените аналитични наблюдения и изводи, свързани със структурно-аналитичните и интерпретационни проблеми в българските клавирни вариации от първата половина на XX век, надграждат познанието в областта и показват начина, по който вариациите постепенно се утвърждават в българската музика като пресечна точка на европейското и националното.
3. Реализиран е детайлен анализ на *XI вариации за пиано върху българската народна песен „Горда Стара планина“* от гледна точка на фактурната и тематична организация на творбата и на цялостната драматургия в произведението, която се разглежда като основа за интерпретационни решения.
4. Направен е анализ – теоретичен и интерпретационен на *22 вариации за пиано 1926* от Любомир Пипков. Положена е методологична основа за отделно задълбочено изследване на вариантно-вариационния фундамент, върху който са изградени

Пипковите *Пролетни приумици*, като база за това е открояването на различните субтематични и вариантни връзки между пиесите в цикъла. Предложеният **авторерективен интерпретационен подход** към *22 вариации за пиано*, чрез осъществяването на два (към момента на изследването) професионални записа на творбата, е аргумент за две коренно различни интерпретации. **Реализирано е CD „Възвръщане“**, в което са включени произведения от Любомир Пипков: *22 вариации за пиано*, *Соната за цигулка и пиано*, *Пролетни приумици*. Произведението е изсвилено няколко пъти от докторанта на концерти – рецитали или сборни представления.

5. Осъществено е **първото печатно издание** на *22 вариации за пиано* от Любомир Пипков под изпълнителска редакция (апликатура, щрихи, динамични знаци) на докторанта – забравено и недостатъчно изследвано произведение на композитора: **Любомир Пипков**. *22 вариации за пиано*. София: НМА „Проф. Панчо Владигеров“, 2021. ISMN 979-0-70-76-71-27-6. Част от изданието е добавената от докторанта анотация за творбата, включваща творчески контекст, структурен, тематичен и драматургичен анализ на формата, с което той продължава издигнатия от Димитър Ненов принцип на аналитико-синтетичен метод на работа с партитурата.
6. Особено приноси към дисертацията са **приложените интервюта** с български и чуждестранни музиканти, предлагащи алтернативни гледни точки и решения: Петър Димов – съвременен български композитор и пианист, отправил поглед към вариационния жанр още в ранните си композиционни опити, по подобие на П. Владигеров и Л. Пипков; Виктор Вълков – български пианист, осъществил интеграл на цялото клавирно творчество на Димитър Ненов; Бернардо Сантош – португалски пианист, работил усилено за реализацията на първото печатно издание на *Тема с вариации* от Фредерико де Фрейташ – творба, която подобно на *22 вариации за пиано* не е публикувана от автора си; Армен-Левон Манасерян – арменски пианист и художник, създател на проекта *Color of sound* („Цвят на звука“), в който представя своята интерпретация не само на музиката от емблематичния клавирен цикъл на Модест Мусоргски *Картини от една изложба*, но и на оригиналните картини на Виктор Хартман, вдъхновили руския композитор да създаде своята творба.

Оценка на съответствието на автореферата с основните положения и приносите на дисертационния труд.

Авторефератът отговаря на дисертацията.

Лични качества на автора (ако рецензентът го познава)

Не познавам докторанта Симеон Златков. По направените активности – концерти, конференции, публикации – личи, че е амбициозен, трудолюбив и сериозен млад изпълнител, а с този научен труд, той заявява задълбочено отношение към изследователската и теоретична работа. В цялата му дисертация се забелязва *чудесното супервайзорство* на научния му ръководител – проф. д-р Снежина Врангова. Специални поздравии за постигнатите успехи и на двамата.

Публикации по темата на дисертационния труд

По-долу съм изброила публикациите, но и творческите прояви на Симеон Златков, защото убедено смятам свиренето на сцена равностойно на публикуването на дадена статия или студия, а активностите на Симеон са завиден брой.

- **Златков, Симеон**. *Вариационни модели в соловото клавирно творчество на Любомир Пипков. Композиционни решения и интерпретационни ракурси*. – В: *Докторантски четения 2021*. София: НМА „Проф. Панчо Владигеров“, с. 67 – 83.
- **Златков, Симеон**. *Темата на XI вариации да пиано върху българската народна песен „Горда Стара планина“ оп.3 (1916) – динамика в творческото съзнание на Панчо Владигеров, композиционни и изпълнителски рефлексии*. – В: *Докторантски четения 2022*. София: НМА „Проф. Панчо Владигеров“, с. 35 – 45.
- **Zlatkov, Simeon**. *Towards the Stylistic Foundation of Piano Interpretation in the Views of Dimitar Nenov*. – In: *Academic Forum “Integral Music Theory” 10: Musical Style and Contemporaneity*. Sofia: NMA Press, 2023. Под печат.

Участие с доклади в конференции по темата на дисертацията

- Участия с доклад в *Докторантски четения НМА* през 2021 и 2022 година:

- Участие с доклад в конференция Академичен форум „Интегрална музикална теория“ 10: Музикален стил и съвремие и публикация в едноименния сборник:

Звукозаписна дейност в периода 2020-2023

- Професионален видеозапис на „22 вариации за пиано“ от Любомир Пипков; Студиен запис на „22 вариации за пиано“ от Любомир Пипков; Студиен запис с видео на „Вариации“ от Петър Димов; Студиен запис на Соната за цигулка и пиано оп. 7 от Любомир Пипков (с Кристина Хинова – цигулка); Студиен запис на „Пролетни приумици“ оп. 78 от Любомир Пипков; Издаден дебютен албум „Възвръщане“ с творби от Любомир Пипков; Студиен запис за фонда на БНР на вокалния цикъл „Зимен път“ от Франц Шуберт, осъществен в Студио 1 на БНР (с Гергана Русекова – мецосопран)

Художественотворческа дейност в периода 2020-2023

Концерти за периода на докторантурата 11, от които по темата на дисертацията:

1. **Концерт „Класика и съвременност“** в зала „Биад“ (13.10.2020) с програма: Л. ван Бетовен – 32 вариации; Фр. Шуберт – Drei Klavierstücke D. 946; **Петър Димов – Вариации**; Андре Превен – Трио за обой фагот и пиано (с Константин Кожухаров и Сабина Йорданова)
2. **Концерт „Спомен за Любомир Пипков“** в Къща музей „Панчо Владигеров“ (09.03.2021 и 12.03.2021) с програма: Л. Пипков – 22 вариации за пиано; Соната за цигулка и пиано оп. 7 (с Кристина Хинова – цигулка); „Пролетни приумици“ оп. 78.
3. **Концерт „Образи и метроритми“** (05.07.2021) в музей „Борис Христов“, част от XVII Фестивал на изкуствата „Борис Христов“ с програма: Л. Пипков – Соната за цигулка и пиано оп. 7 (с Кристина Хинова – цигулка); Дм. Шостакович – „Испански песни“ за мецосопран и пиано (с Гергана Русекова – мецосопран); Л. Пипков – „Пролетни приумици“ оп. 78.

Участие в концерти за периода на докторантурата – 11, от които свързани с темата на дисертацията: Концерт на докторанти от НМА, онлайн (25.04.2021) с реализиран първи професионален видеозапис на 22 вариации за пиано от Любомир Пипков. Концерт на докторанти от НМА (20.06.2021), посветен на 100-годишнината от основаването на институцията, изпълнени „Пролетни приумици“ оп. 78 от Л. Пипков. Концерт на докторанти от НМА (02.11.2021) в Посолството на Република България в гр. Париж, Франция, с програма: Марин Големинов – „Прелюд“ (с Демна Гигова – виола); Иван Спасов – „Обичам тишината“, Тодор Попов – „Пред пролет“, Любомир Пипков – „Нани ми нани, Дамянчо“ и Георги Златев-Черкин – „Разказвай“ (с Ева Перчемлиева - сопран); Giacomo Mayerbeer – "Robert le diable", ария на Изабел "Robert, toi qui j'aime", Габриел Форе – "Les roses d'Ispahan" и Людмила Проконова – „Стоян мами думаше“ (с Мила Михова – сопран); Любомир Пипков – „Пасторал“, „Интермецо“, „Пробягнали мигове“, „Възвръщане“, „Бурлеска“ (из „Пролетни приумици“).

В заключение на това СТАНОВИЩЕ ще завърша със следната оценка:

Дейността на докторанта отговаря на наукометричните показатели за придобиване на образователната и научни степен „доктор“, според Закона за развитието на академичния състав на Република България.

Дисертационният труд на Симеон Златков, докторант в НМА – София, с научен ръководител: проф. д-р Снежина Врангова-Петкова на тема: ВАРИАЦИИ ЗА ПИАНО В БЪЛГАРСКАТА МУЗИКА ОТ ПЪРВАТА ПОЛОВИНА НА ХХ ВЕК – СТРУКТУРНО-АНАЛИТИЧНИ И ИНТЕРПРЕТАЦИОННИ ПРОБЛЕМИ, заедно с носените от него приноси с научни и приложни качества, както публикациите и творческите му изяви, смятам напълно достатъчни, за да дам своята убедителна положителна оценка и да предложа на уважаемото научното жури да присъди образователната и научна степен „доктор“ по професионално направление 8.3 Музикално и танцово изкуство, на Симеон Асенов Златков, според изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България.

22.10.2023, София
Проф. д-р Милена Шушулова-Павлова